

Sektorprogram for **kultur**

Norges formannskap i Nordisk ministerråd 2017

Kulturdepartementet

Nordisk
ministerråd

Innhold

Forord	2
Strategier og prioriteringer for Norges formannskap	5
Kulturlivets og frivillighetens rolle i integrering og inkludering	9
Medieøkonomi	11
Nordisk film i det digitale markedet	13
Nordic Matters på Southbank Centre – kultur og næring	15
Kultur og kulturpolitikk i Arktis	17
Den nordiske språkforståelsen	19
Godt styresett og flere kvinner i idretten	21
Ulovlig handel med kulturgjenstander	23

Forord

Jeg håper at vi gjennom vårt formannskapsprogram bidrar til at det nordiske kultursamarbeidet oppleves som relevant og nyttig. Relevant og nyttig for kulturpolitikere, for kulturlivets aktører i Norden, for alle nordboere og for de utfordringer Norden står overfor i en verden i endring.

Kunst og kultur fra Norden appellerer. Norden er i fokus hele året på Southbank Centre i London 2017 med kulturmønstringen *Nordic Matters*. Nordisk ministerråd står bak denne fellesnordiske kultursatsingen. Det er både viktig, riktig og naturlig å samarbeide om å fremme nordisk kunst og kultur i utlandet. Jeg håper at *Nordic Matters* vil bidra til økt internasjonal interesse for og oppmerksomhet om nordiske kulturuttrykk og nordiske kunstnere.

Det nordiske kultursamarbeidet berører mange nordboere, både som deltakere og som mottakere. I vårt formannskap ønsker vi å nå ut til nye nordboere. Vi igangsetter derfor et treårig prosjekt – *Kulturlivets og frivillighetens rolle i integrering og inkludering*. Hvordan kan vi legge til rette for at nye nordboere finner seg til rette og får bidra med sin kompetanse? Jeg tror både kulturlivet og frivilligheten, ikke minst det frivillige kulturlivet, kan spille en rolle her.

Jeg vil gjennom vårt formannskap bidra til å styrke den kulturpolitiske plattformen og dagsorden i Nordisk ministerråd. Det er særdeles viktig at vi kan finne felles løsninger på felles utfordringer. Vi ser at mediemangfoldet og medieøkonomien i Norden er under press blant annet som følge av økt konkurranse fra globale medieaktører. Dette kan svekke mediernes mulighet til å ivareta sitt samfunnsoppdrag, noe som kan ha konsekvenser for mediemangfoldet og demokratiet. I alle de nordiske landene letes det etter nye forretningsmodeller for formidling og finansiering av nasjonale filmer.

Godt styresett er svært viktig for å opprettholde idrettens kjerneverdier. De initiativene jeg har tatt til nordisk samarbeid om dette, vil bli fulgt opp under vårt formannskap.

Verden ser mot Arktis og nordområdene mer enn noen gang tidligere. I Arktis skjer endringer raskt, og utfordringene blir stadig mer synlige. Jeg ønsker å fremheve og drøfte kulturens verdi og potensial i arbeidet for en god og bærekraftig utvikling i Arktis.

Selve navet i det nordiske samarbeidet er den nordiske språkforståelsen. Vi må holde det oppdraget varmt, ikke minst med tanke på barn og unge.

Det pågår også en viktig reformprosess i Nordisk ministerråd som skal styrke ministerrådets relevans som samarbeidsorgan. Målet er at Norden skal være verdens mest integrerte region.

Jeg håper at vårt formannskap i 2017 vil vise at nordisk samarbeid betyr noe for folk i Norden.

Foto: Vegard Wivestad Grøtt/NTB Scanpix

Strategier og prioriteringer for Norges formannskap

Arbeidet i Nordisk ministerråd strekker seg over flere fagområder og -sektorer; fra kultur til utdanning og fra helse til likestilling. Når Norge har formannskapet i 2017, har vi en sjanse til å sette avtrykk på dette arbeidet; vi kan peke på en rekke muligheter og en rekke problemstillinger eller temaer som de nordiske landene har felles.

Norges formannskap i Nordisk ministerråd i 2017 har tre sektorovergrepene hovedprioriteringer: *Norden i omstilling*, *Norden i Europa* og *Norden i verden*. Disse tre er meningsbærende hver for seg, men går også over i hverandre. De setter fingeren på faktorer som angår oss og som preger samfunnsutviklingen både innad i og utenfor Norden. Denne virkeligheten er det naturlig for kulturpolitikken å forholde seg til, og alle disse tre punktene reflekteres i de ulike satsingene i dette sektorprogrammet.

Nordisk ministerråds strategi for det nordiske kultursamarbeidet 2013-2020, som ble utarbeidet da Norge sist hadde formannskapet i 2012, har stått seg godt. Strategien peker ut fem hovedspor for det nordiske kultursamarbeidet: *Det bærekraftige Norden*, *Det kreative Norden*, *Det interkulturelle Norden*, *Det unge Norden* og *Det digitale Norden*.

Strategien minner oss om visjonene for Nordens fremtid, og peker på sentrale samfunnsområder hvor kulturpolitikken spiller en viktig rolle.

I det norske sektorprogrammet for kultur krysser disse sporene hverandre. Et bærekraftig Norden er en levende og kreativ kulturregion som utnytter potensialet i digital kultur. Målet for det interkulturelle Norden er at alle som bor i Norden kjenner seg hjemme her og deltar i kulturlivet, ikke minst barn og unge i Norden.

En grunnleggende forutsetning for det nordiske kultursamarbeidet er prinsippet om nordisk nytte. Samarbeidet skal skje på områder der de nordiske landene har felles interesser og utfordringer, og hvor samarbeidet gir nordisk merverdi.

Hovedsatsinger

- Kulturlivets og frivillighetens rolle i integrering og inkludering
- Kultur og næring – Nordic Matters
- Medieøkonomi
- Nordisk film i det digitale markedet
- Kultur og kulturpolitikk i Arktis
- Den nordiske språkforståelsen
- Godt styresett og kvinner i idretten
- Ulovlig handel med kulturgjenstander

Kulturlivets og frivillighetens rolle i integrering og inkludering

Hvordan vi kan legge til rette for at nye nordboere finner seg til rette og får bidratt med kompetansen sin? Hvordan vi kan åpne fellesskapet vårt for mennesker med annen bakgrunn?

Både kulturlivet og frivilligheten, ikke minst det frivillige kulturlivet, kan spille en viktig rolle her. Gjennom det tre-årige prosjektet *Kulturlivets og frivillighetens rolle i integrering og inkludering* vil Norge løfte dette temaet til et nordisk nivå. Prosjektet vil følge opp samarbeidsprogrammet om flyktninger og innvandrere som ble lansert i 2016 i regi av de nordiske samarbeidsministrene.

Prosjektet vil ta utgangspunkt i kunst- og kulturlivets rolle som arena og møteplass for inkludering og integrering. I korps, museer, biblioteker, teatre og i hele bredden av kunst- og kulturlivet er engasjementet stort, og det gjøres mye godt arbeid. Vi håper at prosjektet kan løfte spørsmålet om hvordan vi kan dreie samtalen *fra tilgjengelighet til delaktighet*. Hvordan kan vi nyttiggjøre oss kompetansen til de menneskene som kommer – flere av dem har bakgrunn som kunstnere og kulturarbeidere – og hvordan kan kunst- og kulturlivet invitere dem inn som bidragsyttere?

Norsk kulturråd skal ha prosjektlederansvar og være sekretariat for prosjektet.

Medieøkonomi

Mediemangfoldet i Norden er under press. Den økte konkurransen fra selskaper som Facebook og Google har konsekvenser for annonsemarkedet, og dermed også for medieøkonomien. Sviktende annonseinntekter kan svekke mediens mulighet til å ivareta sitt samfunnsoppdrag, noe som kan ha konsekvenser for mediemangfoldet og for demokratiet. Sammen må vi derfor arbeide for å skape rammevilkår som bidrar til en fortsatt bærekraftig og vital mediebransje i Norden.

På initiativ fra Norge, har de nordiske kulturministrene igangsatt en kartlegging for å styrke kunnskapsgrunnet om globale utfordringer for den nordiske mediebransjen. Kartleggingen gjennomføres av NORDICOM – Nordiskt Informationscenter för Medie- och Kommunikationsforskning.

Kartleggingen vil bli gjenstand for analyse og debatt i et medietoppmøte 11. mai under Nordiske mediedager i Bergen.

Nordisk film i det digitale markedet

Alle de nordiske landene er i samme situasjon som Norge på filmfeltet – det letes etter nye forretningsmodeller både for å sørge for formidling av nasjonale filmer, og for å få flere kilder til finansiering av nasjonale filmer. Det dreier seg om å sikre publikum et mangfoldig norsk og nordisk innhold av høy kvalitet, og å bidra til at midler går tilbake til nye produksjoner.

Det har vært et rådende prinsipp i filmpolitikken i de fleste europeiske land at de ulike leddene i verdikjeden som tjener penger på å formidle film og audiovisuelt innhold, og som har økonomiske fordeler av seernes forbruk av film og audiovisuelle produkter, skal bidra til å finansiere ny filmproduksjon og nye tiltak som fremmer filminteressen. Leddene det er snakk om tjener penger på å formidle film. De har økonomiske fordeler av publikums økende film- og serieinteresse. Derfor må vi fortsette å diskutere hvordan både strømmeoperatører og andre sentrale aktører kan bidra.

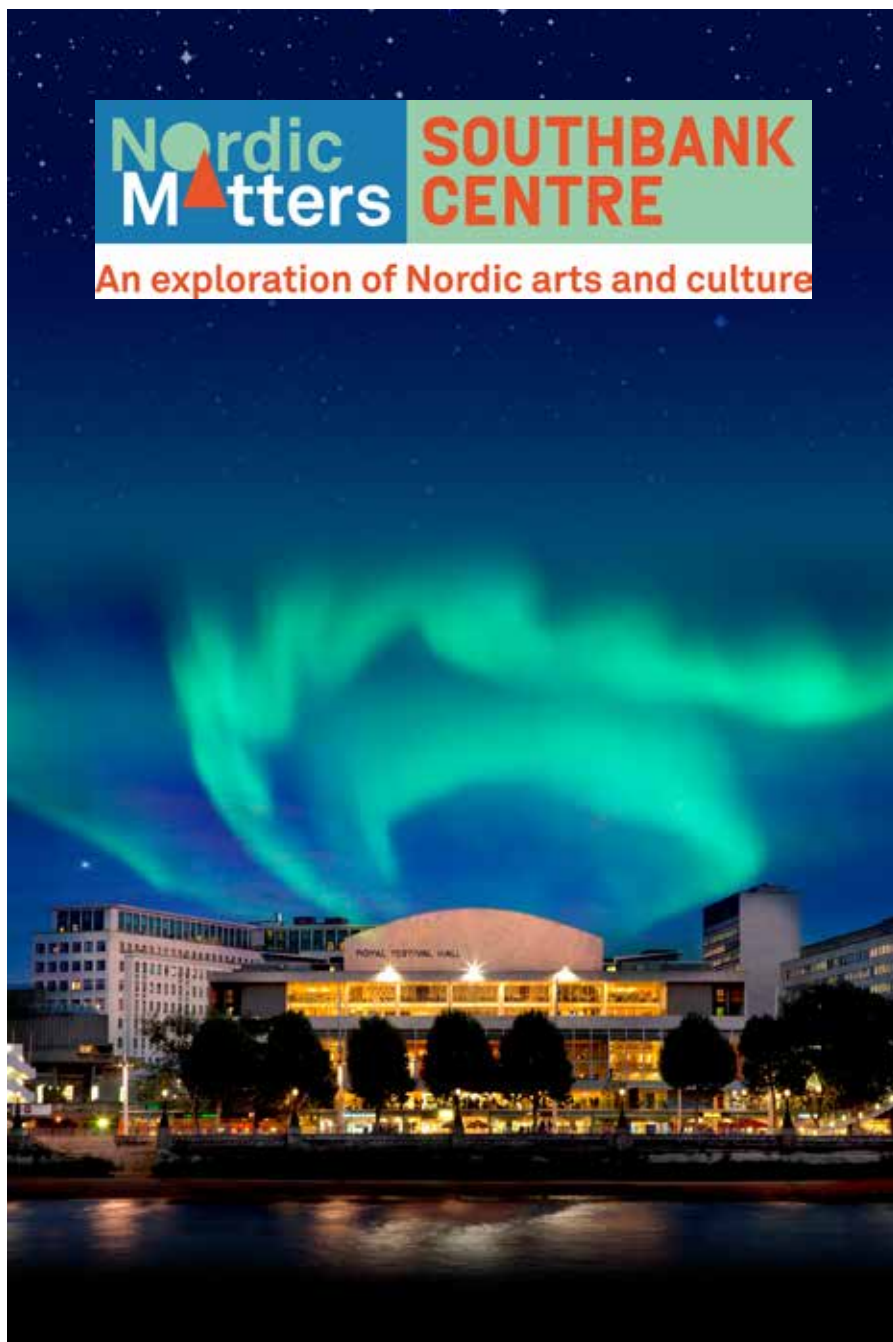
Kulturdepartementet gir i 2016 tilskudd til pilotprosjekt innen kulturfeltet som tester nye forretnings- og formidlingsmodeller i det digitale markedet. Målsettingen med tilskuddet er å bidra til ny kunnskap og erfaring og økte inntekter innen de norske kulturelle og kreative bransjene. Hoveddelen av midlene tildeles «Nettkino», som skal teste en ny forretningsmodell som kan bidra til at kinofilmen når et større publikum og samtidig øke inntektene. Prosjektet har som mål å løse utfordringen forbundet med at enkelte kino-filmer i en lengre periode verken er tilgjengelig på kino eller andre visningsplattformer, også kalt «det sorte hullet».

Våre land er hver for seg små markeder, og det er vanskelig å bygge forretningsmodeller som er regningsvarende for kun nasjonalt innhold. Et nordisk samarbeid vil derfor kunne være fruktbart.

Det vil bli arrangert et filmpolitisk ministerseminar om denne tematikken under Filmfestivalen i Haugesund, 21. august 2017.

De nominerte til Nordisk råds filmpris 2016.
© Nordisk Film & TV Fond

Bildekreditering: Royal Festival Hall, Southbank Centre.
Foto: Morley von Sternberg

Nordic Matters på Southbank Centre – kultur og næring

Kultur mønstringen *Nordic Matters* på Southbank Centre i London i 2017 er en enestående mulighet til å få internasjonal oppmerksomhet rundt hele bredden i nordisk kunst- og kulturliv. Å arbeide internasjonalt er en naturlig del av nordiske kunst- og kulturaktørers virke. Nå som interessen for det nordiske er både stor og økende, er det viktig at vi klarer å utnytte dette. Vi håper at *Nordic Matters* vil bidra til økt internasjonal interesse for og oppmerksomhet om våre kulturuttrykk og våre kunstnere.

Etterspørselen etter kunst, kulturprodukter og -tjenester har aldri vært større. En UNESCO-rapport fra mars 2016, viser at den globale handelen med kulturprodukter og -tjenester ble doblet i perioden 2004-2013, på tross av global nedgangstid. Rapporten viser også et markant skifte fra fysiske kulturprodukter, som CD, DVD og trykte publikasjoner til digitale tjenester. Digitaliseringen gir nye muligheter.

Spørsmålet er hvordan nordiske kunst- og kulturaktører kan realisere disse mulighetene på best mulig måte; Hvordan kan vi bidra til vekst og utvikling på dette feltet? Og hvordan kan vi bruke den økte interessen og vårt digitale fortrinn til å styrke feltet og bidra til å fremme nordiske kunst- og kulturprodukter både i det nordiske og det globale markedet?

De nordiske landene har ulike erfaringer i arbeidet med kulturell og kreativ næring, og det vil være fruktbart å dele disse erfaringene. Det vil derfor avholdes et uformelt nordisk kulturministermøte i London 13. januar i forbindelse med åpningen av *Nordic Matters*.

Kultur og kulturpolitikk i Arktis

Verden ser mot Arktis og nordområdene mer enn noen gang tidligere. I nordområdene skjer endringer raskt, og utfordringene blir stadig mer synlige. Globale klimaendringer har satt natur og mennesker i Arktis under sterkt press. De nordiske landene bør samles i arbeidet for en ansvarlig utvikling i fremtiden. Bærekraftig utvikling og bærekraftig næringsutvikling i Arktis er hovedmålet for Nordisk ministerråds arktiske samarbeid.

Klimaendringer bringer utfordringer, rike naturressurser gir muligheter. Hensynet til beskyttelse, bevaring og respekt for fortiden må balanseres mot en sunn utvikling til beste for dem som bor i de nordlige områdene.

Arktis er ikke bare is, hav og naturressurser. Arktis er også mennesker og kultur. En ansvarlig utvikling i nord bør ta utgangspunkt i menneskene i nord og nordlig kultur, og bør utnytte kraften og kompetansen i kulturfeltet. Kunst- og kulturlivet kan bidra til økt bevissthet om bærekraft i vid forstand.

Kunst og kultur er viktige ressurser for dem som bor i og besøker Arktis. Kunst og kultur bidrar til utviklingen innen flere samfunnsområder: som faktor i lokal og regional utvikling og som møtepunkt og arena for kontakt, utveksling og samarbeid over landegrensene. Vi ønsker å fremheve og diskutere kunstens og kulturens verdi og potensial i arbeidet for en god og bærekraftig utvikling i Arktis.

Norge vil løfte disse temaene under et arktisk kulturtoppmøte – Arctic Arts Summit – i Harstad, 21. og 22. juni.

Svalbard globale frøhvelv, med glitrende fasade designet av kunstneren Dyveke Sanne.
Foto: Pål Hermansen/NTB Scanpix

Ungdomsserien «SKAM» som fikk Nordens språkpris 2016. Foto: NRK

Den nordiske språkforståelsen

Det nordiske språksamarbeidet og den nordiske språkforståelsen er selve navet i det nordiske samarbeidet. Språkforståelsen er Nordens viktigste konkurransefortrinn. Den dagen vi må snakke engelsk med våre nordiske naboer, har vi tapt mye. Språkforståelsen er også et sentralt premiss for å kunne nå de nordiske statsministrenes målsetting om at Norden skal være verdens mest integrerte region.

Det er på kulturfeltet at vi finner selve virkemidlene for å verne og fremme den nordiske språkforståelsen. Litteraturen spiller en viktig rolle i den forbindelse. Nordisk råds litteraturpris og Nordisk råds pris for barne- og ungdomslitteratur – sistnevnte ble til etter norsk initiativ da Norge sist hadde formannskapet i Nordisk ministerråd i 2012 – er vektige og viktige virkemidler i arbeidet med å fremme interessen for nordiske språk og litteratur på tvers av nabolands-grensene. På Litteraturfestivalen på Lillehammer – Sigrid Undset-dagene i månedsskiftet mai-juni 2017, vil den nordiske litteraturen være tema i flere arrangementer.

Kunst- og kultursektoren har imidlertid flere sterke virkemidler for å fremme den nordiske språkforståelsen. Se bare på den store interessen serier som f. eks. *Skam* har skapt, både i Norden og internasjonalt. I dette arbeidet er barn og unge den viktigste målgruppen. At barn og unges språkforståelse styrkes, er også viktig for den fremtidige bærekraften i det nordiske samarbeidet.

De nordiske kulturministrene har vedtatt å opprette et eget støtteprogram for barn, unge, kultur og språk. Programmet lanseres i 2017, og den nordiske språkforståelsen vil stå sentralt. Dette gir Nordisk ministerråd et nytt og viktig virkemiddel på kulturfeltet for å styrke språkforståelsen.

Lanseringen av programmet vil finne sted under Norges formannskap.

Foto: Vidar Alfarnes

Godt styresett og flere kvinner i idretten

Godt styresett er viktig for å opprettholde idrettens kjerneverdier og integritet. Dette var tema under det nordiske idrettsministermøte som ble holdt i forbindelse med Ungdoms-OL på Lillehammer 2016. Møtet resulterte i en felles nordisk uttalelse med oppfordring om godt styresett i idretten, herunder bedre kjønnsbalanse i idrettsorganisasjoner.

Under Ungdoms-OL på Lillehammer ble Norge invitert av Den internasjonale olympiske komité (IOC) til å være med på å løfte temaet kvinner i idrett. Bakgrunnen for dette er at det er forholdsvis få kvinnelige ledere på toppnivå i idretten. Som oppfølging har kulturministeren invitert til ulike møter der aktører fra idretten og myndighetsnivå har kommet med innspill til hva som kan og bør gjøres for å få flere kvinner på alle nivåer i idretten.

Kulturministeren inviterer derfor til et nordisk idrettstoppmøte der oppfølgingen av den nordiske erklæringen om godt styresett og bedre kjønnsbalanse vil være et sentralt tema. Toppmøtet arrangeres som del av møtet i Nordisk ministerråd for kultur på Svalbard 24.-26. april.

Basert på diskusjonene og innspillene fra disse møtene skal det utarbeides et innspill som skal legges fram under IOCs sesjon i 2017. Det er viktig at innspillet som legges fram har nordisk forankring.

Byste fra Palmyra utstilt på Kulturhistorisk museum i Oslo. Foto: Bjørn Egil Halvorsen/Aftenposten/NTB Scanpix

Ulovlig handel med kultur- gjenstander

De nordiske kulturministrene var blant de første som kom på banen med en felles ministererklæring, etter at FNs sikkerhetsråd i februar 2015 vedtok resolusjon 2199 som erkjente forbindelsen mellom ulovlig handel med kultur-
gjenstander og finansiering av ekstremistgruppers virksomhet. Erklæringen ble fulgt opp av en nordisk fagkonferanse i Oslo i desember 2015. Denne hadde til formål å kartlegge mulighetene for et nærmere nordisk samarbeid og komme med anbefalinger om tiltak som kan utnytte landenes samlede ressurser mer effektivt enn om de opererer hver for seg. Konferansen samlet deltakere fra ulike fagmiljøer og forvaltningsetater i hele Norden. Sluttdokumentet fra konferansen anbefaler gjennomføring av 13 ulike fellestiltak – et arbeid som er påbegynt og som vil fortsette med uforminsket styrke i 2017.

I UNESCO og øvrige internasjonale miljøer knytter det seg forventninger til hva de nordiske land kan oppnå gjennom et regionalt samarbeid for å bekjempe ulovlig handel. Et ambisiøst siktemål er å få til et operasjonelt vel-
fungerende samarbeid som kan gi merverdi i form av bedre utnyttelse av våre samlede ressurser og gjennomføring av effektive tiltak som kan hindre at kultur-
gjenstander fra utsatte områder innføres ulovlig til Norden. Det vil selvsagt også være aktuelt å samarbeide om tiltak som kan hindre ulovlig utførsel og omsetning av kultur-
gjenstander.

Utgitt av:

Kulturdepartementet og Nordisk ministerråd

Offentlige institusjoner kan bestille flere eksemplarer fra:

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

Internett: www.publikasjoner.dep.no

E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no

Telefon: 222 40 000

Publikasjonskode: V-0999 B

Omslagsfoto: Tromsø bibliotek og byarkiv

Foto: Mark Ledingham/Tromsø kommune

Trykk: Departementenes sikkerhets- og
serviceorganisasjon 01/17

